УДК 792(477.62-2)"1946/1960"(045)

Ольга **Демідко**
аспірантка
Маріупольського державного
університету

Шляхи розвитку театральної культури Маріуполя (1946-1960-ті рр.)

Анотація. Розглянуто особливості розвитку театрального мистецтва Маріуполя протягом 1946-1960-х років. Вказано заходи радянської влади, спрямовані на відновлення контролю за театральною справою, ослабленого під час війни. Висвітлено причини припинення діяльності маріупольського театру наприкінці 1940-х років. Виявлено, що незважаючи на відсутність професійного театру, художня культура міста продовжила свій розвиток завдяки гастрольним турам і унікальній творчості самодіяльних театральних гуртків Маріуполя. Висвітлено відкриття Обласного драматичного російського театру, який посприяв підйому творчої активності театральних митців міста. Проаналізовано основні тенденції розвитку маріупольського театру в 1960-х роках, творчі пошуки режисерського та акторського складу. Значну увагу приділено особливостям репертуару, гастрольній діяльності, рівню зацікавленості та відвідуваності театру маріупольцями. На основі періодичної преси визначено місце театру в культурному житті мешканців міста.

Ключові слова: театральне життя, політика, культура, репертуар, гастролі.

Об'єктивна картина розвитку вітчизняної культури може бути відтворена шляхом аналізу культурних процесів, що відбувалися не тільки в центрі країни, а й у найвіддаленіших її куточках. З-поміж низки проблем сьогодення нового осмислення потребує вивчення театрального мистецтва Північного Приазов'я як самобутнього художнього феномену. Особливе місце у розвитку театральних традицій реґіону посідає маріупольський театр, який має своєрідну історичну долю. Дослідження витоків,

становлення та розвитку театру Маріуполя є важливими для розуміння всіх складностей розвитку театрального процесу в Україні, уможливлює сучасну інтерпретацію вітчизняної культури в її реґіональних вимірах.

Проблемі розвитку театрального життя Маріуполя у другій половині XX ст. присвячена незначна кількість досліджень, у яких висвітлено окремі аспекти діяльності маріупольського театру. Фрагментарно подається інформація про розвиток самодіяльних театральних колективів у Маріуполі протягом 1950-1960-х рр. у статті О. Дьякової [1]. У «Науковій довідці з історії Маріупольського театру» Л. Чуприк [2] розглянуто широке коло питань, що характеризують загальний стан театрального мистецтва в досліджуваний період, висвітлено тогочасний репертуар і особливості гастрольної діяльності театрального колективу Маріуполя. Завдяки книзі спогадів С. Бурова та С. Отченашенко [3], яка містить важливий фактичний матеріал, вдалося відновити багато подій та імен видатних акторів і режисерів, що працювали в Маріуполі від 1960 р. Загальні особливості розвитку театральної культури України в другій половині XX ст., специфіку ідеологічного напрямку діяльності театрів і основні досягнення у театральній справі розглянуто в дослідженні В. Заболотної [4]. Водночас висвітлення роботи театру у вказаний період здійснювалося здебільшого на шпальтах періодичних видань міста. Отже, сьогодні феномен театральної культури Маріуполя недостатньо вивчений. Відсутність комплексного культурологічного дослідження з обраної теми дає змогу констатувати актуальність і необхідність ґрунтовних мистецтвознавчих розвідок, присвячених маріупольському театру.

Мета статті – проаналізувати особливості розвитку театральної культури Маріуполя у післявоєнний період, який розпочався від 1946 р. і характеризується відновленням контролю за театральною справою, ослабленого під час війни, та водночас висвітлити загальні тенденції розвитку театрального мистецтва Маріуполя протягом 1950-1960-х років, у період помітного пожвавлення і творчої активності театрального життя міста.

Наукова новизна статті визначається тим, що тут вперше введено до наукового обігу нові матеріали, що дозволило виявити та систематизувати нововиявлені факти з історії маріупольського театру; набуло подальшого розвитку дослідження реґіональної специфіки української театральної культури.

Друга половина 1940-х років пов'язана з початком змін у ідеологічній політиці. Головні зусилля державного апарату СРСР були спрямовані на досягнення цілковитої слухняності й «соціалістичної» однодумності суспільства [4, с. 534]. Саме тому театральний процес України розвивався за схожим сценарієм: одноманітність репертуару (афіші були однаковими по всій країні), дотримання принципів сценічного реалізму К. Станіславського, використання ілюстративності в декораціях. Диференційною рисою театральних труп на той час був лише рівень професіоналізму режисури й акторів.

Вільний вибір творів для постановок із врахуванням потреб і смаків глядачів забороняли комуністичні ідеологи. Театр був змушений мати в репертуарі роботи певних драматургів, неодмінно зважаючи на знаменні дати та ювілеї видатних діячів культури. Водночас театральні заклади цілеспрямовано оволоділи «методом соціалістичного реалізму», а це часто призводило до необґрунтованого побутивізму й натуралізму заради відображення правди життя. Через подібний стан творчих справ постановкам часто бракувало досконалості, яскравої образності, глибини думки. За виконанням планових наказів Міністерство культури УРСР ретельно стежило, тому часом вистави готували похапцем, якість відсувалася на другий план. Слід визнати, що й публіка після пережитого воєнного лихоліття була не надто вимогливою, раділа самій можливості відвідати театр.

На початку 1946 р. на сцені Маріупольського державного драматичного театру ставили переважно російську та радянську класику: «Іванов» А. Чехова, «Так і буде» К. Симонова, «Маскарад» М. Лермонтова, «Анна Кареніна» Л. Толстого [5, с. 2].

У святкові дні в Маріуполі працював не тільки професійний театр, але й самодіяльні гуртки, що підвищувало загальний рівень художньої культури міста. Кожна вистава була незвичайною, теми – актуальними і для акторів, і для глядачів. Маріупольська театральна трупа з гастролями виступала в Краматорську, Артемівську.

У серпні 1946 р. Оргбюро ЦК ВКП(б) приймає Постанову «Про репертуар драматичних театрів і заходи щодо його поліпшення». У ній партія визнала стан репертуару театрів незадовільним і «з усією різкістю і прямотою» вимагала від радянської драматургії та радянського театру активного втілення комуністичних ідеалів у мистецтві,

самовідданого служіння справі комуністичного виховання мас.

На початку 1947 р. «Приазовский рабочий» надрукував статтю заслуженого артиста РРФСР, голови комісії культосвітроботи при міськвиконкомі А. Ходирева, який підкреслив, що, «реалізуючи рішення ЦК ВКП(б) «Про репертуар драматичних театрів і заходи щодо його поліпшення», колектив нашого театру в новому році мобілізує всі свої творчі сили для створення спектаклів високого ідейно-художнього змісту» [6, с. 3].

З початком нового сезону, восени 1947 р., міський театр на чолі з художнім керівником театру, уже згаданим А. Ходиревим підготував нові вистави: «Хліб наш насущний» і «Молода гвардія». Остання користувалася особливим успіхом серед глядачів. У пресі відзначалася майстерність і талановита гра М. Нестеренка, Ф. Фомічевої, Н. Локтіонової, В. Сороки, В. Пацерина, Н. Рулєва, Д. Ростовцева та ін. [7, с. 1].

У газеті «Приазовский рабочий» за 10 квітня 1948 р. була надрукована стаття директора театру М. Райгородецького, у якій зазначалося, що «маріупольський театр, як і багато інших театрів країни, переведений на роботу без дотації» [8, с. 2]. Економічні труднощі змусили вжити більш рішучих заходів: заробляти гроші для свого утримання, ставити більше вистав, а також безпосередньо опікуватися заповненням глядацької зали та популяризацією театрального мистецтва в місті.

Наприкінці 40-х років ситуація вкрай загострилася через нестачу фінансів і відсутність елементарних умов функціонування. На сторінках місцевої періодики за 1949 р. інколи ще з'являються згадки про театр, зате 24 грудня в «Приазовском рабочем», який було повністю присвячено святкуванню 70-річчя Сталіна, «оспівувалось», як місто відзначає цю дату: «На виставках, вечорах, концертах задіяні клуби, бібліотеки, кінотеатри, навчальні заклади, підприємства, краєзнавчий музей» [9, с. 2]. І жоного слова про драматичний театр, хоча театр не міг би залишитися осторонь від такої грандіозної події. Виявляється, що у кінці 1949 р. Маріупольський театр припинив свою діяльність. Ймовірно, причин тут кілька: і брак коштів, і відсутність приміщення.

Не останню роль відіграла горезвісна постанова від 1946 р., у якій йшлося і про те, що «у "старій українській спадщині" є чимало п'єс, які відображають життя неправильно і фальшиво, прикрашають минуле... проповідують віджилі ідеї та відсталі погля-

ди...» [10, с. 269]. Водночас Маріуполь не був обласним центром міста, тому не мав права на існування постійної театральної трупи. Отже, театр закрили. Частина акторів роз'їхалася по інших театрах, решта влилася до складу Костянтинівського театру. Об'єднаний театр переїхав у Єнакієве і працював там як обласний російський драматичний театр ім. О. Пушкіна. А. Ходирев переїхав у Дніпропетровськ, де був призначений на посаду головного режисера обласного російського драматичного театру.

Проте театральне життя в Маріуполі не завмирало і в цей період. У місті гастролювали і невеликі театри, і авторитетні, відомі на всю країну: Московський драматичний театр ім. Станіславського, Ленінградський ВДТ ім.М. Горького, Київський державний республіканський театр юного глядача, Львівський обласний театр юного глядача ім. М. Горького, Харківський драматичний, Сталінський обласний театр ім. Артема, Дніпропетровський російський драматичний театр ім. О. Пушкіна, Єнакієвський театр російської драми ім. О. Пушкіна, Армавірський театр, Кримський російський драматичний театр ім. М. Горького, Сталінський Державний театр опери та балету, який ставив найкращі зразки оперного мистецтва та ін. [2, с. 13]. У репертуар театрів входили українська («Доки сонце вийде – роса очі виїсть» М. Кропивницького, «Наймичка» і «Безталанна» І. Карпенка-Карого, «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка), російська («Скажені гроші» О. Островського, «Останні» М. Горького, «Діти Ванюшина» С. Найдьонова), радянська («Любов Ярова» К. Треньова, «За другим фронтом» В. Собка, «Щастя» П. Павленка,) та зарубіжна класична драматургія («Іспанський священик» Ф. Бомонта, Д. Флетчера, «Слуга двох панів» К. Ґольдоні, «Отелло» В. Шекспіра).

Відсутність професійного театру в реґіоні заповнювали колективи художньої самодіяльності. 50-ті роки стали часом розквіту самодіяльних колективів. Вистави йшли на сценах клубів і палаців культури «Азовсталь», «Будівельник», ім. Карла Маркса, Коксохім-заводу, Клубу порту [1, с. 6]. У Маріуполі діяли українські та російські самодіяльні гуртки. Вибір репертуару та загальний розвиток самодіяльних театральних колективів, як правило, був зумовлений художнім рівнем драматургії, талановитістю режисерів і творчими можливостями трупи. Соціальний склад аматорських драматичних колективів був досить різноманітним — інтелігенція, робітники, інженери, службовці, домогосподарки.

Однак усі вони були єдині в любові до театрального мистецтва та розумінні важливої громадської функції сцени. Керівники аматорських колективів підтримували творчу ініціативу учасників і за допомогою художніх засобів вдумливо й правдиво розкривали найважливіші проблеми сучасності.

Водночас маріупольців не полишала думка мати професійний театр. У номері «Приазовского рабочего» від 2 лютого 1955 р. з'явилася стаття за підписом голови міськвиконкому А. Лігачова «Майбутнє нашого міста», у якій зазначалося, що «...два Міністерства дали згоду на пайових засадах з 1956 р. фінансувати будівництво міського драматичного театру. Для цього вже підібрано архітектурний проект (повторного застосування). Міністерство культури України вирішило в першій половині поточного року підготувати проектну документацію театру» [11, с. 3].

Проект розробили архітектори Київського Діпроміста О. Малишенко та О. Крилова за зразком полтавського обласного театру. Олександра Крилова – автор проекту, архітектор-художник Київського Діпроміста – схвально відгукнулась, що їй подобається, як втілюють проект у життя маріупольські будівельники. Будівництво театру почалося навесні 1956 р. У листопаді 1959 р. на сторінках міської газети повідомлялося, що «будівельники міста форсують спорудження міського театру. Зараз тут повним ходом йдуть внутрішні оздоблювальні роботи» [12, с. 4].

Згідно з чинними на той період правилами, новий театр могли побудувати лише в обласному центрі. Отже, перспектив створення власного професійного театрального колективу в Маріуполі не було. Однак завдяки підтримці Донецька та колосальній роботі Костянтина Олейниченка, який на той час очолював міськом КПУ, все ж таки вдалося обійти цю директиву. В усіх клопотаннях йшлося про створення обласного драматичного театру, а вже потім зазначалося, що з різних об'єктивних причин приміщення для нової установи культури доцільно звести в близькому Маріуполі. Саме з тих часів на афішах театру з'явилася назва: «Донецький російський драматичний театр», а в дужках – «місто Маріуполь» [3, с. 10].

18 травня 1960 р. виставою «Барабанщиця» розпочав роботу Обласний драматичний російський театр м. Жданова (далі — Маріуполя). Колектив театру було сформовано наприкінці 1950-х років шляхом об'єднання двох театрів: Кіровоградського та Єнакієвського. Театр спочатку був у Слов'янську й обслуговував весь

Донбас, – виступав перед робітниками Краматорська й Горлівки, його вистави дивилися металурги Макіївки та Костянтинівки, шанувальники театрального мистецтва Єнакієвого й Слов'янська. З творчим звітом театр виступав у Донецьку. Саме цей театр і приїхав навесні 1960 р. у Маріуполь, де з великим нетерпінням очікувалося відкриття сезону. Правда, новий театр виступав спочатку на літньому майданчику, але навіть це не вплинуло на загальне враження від роботи майстрів сцени.

Нарешті було збудовано красиве, чудово обладнане приміщення для театру в стилі радянського монументального класицизму з великою кількістю ліпних декоративних елементів.

1 листопада 1960 р. міська газета повідомила: «Завтра — відкриття театру». Серед інших матеріалів виступи директора театру В. Раввінова й головного режисера, народного артиста УРСР П. Вєтрова, у яких йшлося про відповідальність акторів перед глядачем, про роботу над репертуаром. Трупа посилена новими акторами: це заслужені артисти УРСР А. Коженовська, Є. Вєтрова, М. Кисельова, артисти Ю. Кужелєв, А. Губський, Є. Позднякова, Н. Клепак [13, с. 4].

А 2 листопада 1960 р. засяяли вогні нового театру – відбулося його урочисте відкриття. Від імені акторів виступив директор театру В. Раввінов, який зазначив, що «колектив театру намагатиметься йти в ногу з часом та створювати чудові образи наших сучасників». Ця подія стала справжнім святом для мешканців міста, які так довго чекали цього дня. Гідним завершенням свята стала постановка спектаклю за п'єсою О. Арбузова «Іркутська історія» [14, с. 4].

Усього за театральний сезон 1960-1961 рр. було поставлено 15 п'єс. З них вісім — з репертуару радянської драматургії, дві — з російської класики, чотири — зарубіжних авторів і одна – для дітей. Театр показав понад 3700 вистав, прийнявши 221. 600 глядачів і перевиконавши план доходів на 54,6 тис.карбованців. Провідне місце в репертуарі театру посідала радянська драматургія. Багато разів бачили вогні рамп спектаклі «Іркутська історія», «Барабанщиця», «Сила кохання», «Шлях до щастя», «Павутина», «Куховарка», «Четверо під одним дахом», «Грози проходять». Різнопланові, актуальні, вони знаходили відгук у серці глядача, хвилювали його своєю правдою та емоційною наповненістю.

Важливе значення у формуванні творчого складу як єдиного

театрального організму мало те, що на чолі його стояв П. Вєтров. Головний режисер театру будував роботу так, щоби весь склад трупи був зайнятий. Уже на перше читання п'єси «за столом» він приходив повністю підготовленим, заздалегідь бачив структуру спектаклю, викладаючи його зміст і сенс, розкривав глибину теми, давав своє трактування кожного образу. Водночас він не ігнорував думки інших. Великий репертуар давав можливість успішно здійснювати постановки не тільки на основній сцені, а й на виїздах в містах і районних центрах Донецької області. Усе це приносило відповідні прибутки – вистачало не тільки на заробітну платню, а й на премії. Незабаром навіть відмовилися від дотацій, що викликало незадоволення колег з інших театрів [12, с. 20].

Колектив театру також допомагав розвитку сценічного мистецтва драмгуртків підшефних районів, виступав з творчим звітом перед трудящими Володарська, Першотравневого, Новоазовського та ін. Для сільських глядачів цих районів було представлено 53 вистави.

Успішно проходили гастролі театру. Вистави користувалися незмінним успіхом у глядачів Сталіно (тепер Донецьк), Макіївки, Зугресу, Харцизька. Їх відвідало 53 тис. чглядачів [15, с. 4].

Показово, що в новому сезоні театр гастролював у Києві. Після завершення гастролей, що були в залі, розрахованому на 2200 глядачів, у Міністерстві культури УРСР відбулося обговорення вистав маріупольського театру. Критики схвально відгукнулися про майстерність творчого колективу; зокрема, відзначалось, що вистава «Фараони», підготовлена в чудовому динамічному стилі, багато й дотепно оформлена, справила незабутнє враження на глядачів. І в цьому велика заслуга постановника спектаклю, головного режисера театру, народного артиста УРСР П. Вєтрова [16, с. 4].

Творчими зусиллями головного режисера складався чудовий гармонійний колектив, який дуже швидко помітилиі на рівні республіканському, і навіть солідні театральні критики в Міністерстві культури Москви. Актриса М. Алютова зазначала, що завдяки П. Вєтрову колектив працював з ентузіазмом, з великим бажанням, творчо й натхненно.

Після від'їзду П. Вєтрова до Луганська 1963 р. у Маріуполі спектаклі продовжував ставити досвідчений режисер В. Кріпець («Одягнені каменем», «Василіса Мелентьєва», «Ніч місячного затемнення» та ін.).

1964 року до Маріуполя приїхали яскраві творчі індивідуальності з великим театральним досвідом: режисер-постановник, заслужений артист України Михайло Андрійович Шейко і народна артистка України Роза Іванівна Под'якова, які працювали на маріупольській сцені порівняно недовго: Михайло Андрійович – чотири роки, Роза Іванівна – на рік більше. Як згадувала М. Алютова, Михайло Шейко дуже швидко порозумівся з трупою. Його першою роботою була постановка «День народження Терези». Хоча, драматургічно п'єса була слабенькою, новий режисер ввів до вистави кубинські мелодії, кубинські танці, і спектакль вийшов яскравим і незабутнім [12, с. 23].

Переконливим свідченням ідейної та творчої зрілості колективу театру, його правильної лінії в мистецтві стала постановка заслуженого артиста УРСР М. Шейка «Шануй батька свого». Народний артист УРСР і заслужений артист УзРСР Б. Сабуров, відомий як актор великого комедійного дару, у цій виставі постав перед глядачем у дуже складній ролі Капитона Єгоровича. Бо треба було володіти всебічним талантом, щоби скупими виразними жестами, одним словом, інколи ходою передати складні процеси людської душі, моральний злам, який відбувається під впливом спілкування з добрими й розумними серцями. Драма «Шануй батька свого» – велика творча перемога театру, безперечний успіх режисера-постановника М. Шейка [17, с. 4].

Улітку 1965 р. маріупольський театр представив свої вистави західноукраїнським глядачам. З 15 червня актори щодня давали дві вистави одночасно в Тернополі й Кам'янці-Подільському. Тернопільські рецензенти були щедрими на позитивні відгуки. У пресі зазначалося, що «головний режисер маріупольського театру М. Шейко знайшов свій оригінальний ключ для трактування низки образів, багато сцен зіграні з вражаючою силою, схвильовано, емоційно...». Критики підкреслили талановиту гру заслуженої артистки УРСР Р. Под'якової, М. Алютової, А. Губського, народного артиста УРСР і заслуженого артиста УзРСР Д. Сабурова, Ю. Коршка, О. Свиридова та інших. Акторів зворушив дуже теплий, сердечний прийом тернопільських глядачів, котрі не скупилися на оплески, щиро висловлювали свою вдячність [18, с. 4].

Після повернення в Маріуполь колектив розпочав роботу над новими виставами: «Освідчення в ненависті» І. Штока, «Собака на сіні» Лопе де Вега, «В ніч місячного затемнення» М. Каріма, «Вді-

вець» О. Штейна, «Ще не вечір» В. Панової, «Заглянути в колодязь» Я. Волчека. Основну увагу театр приділив п'єсам радянських авторів, присвячених проблемам сучасників. Рівень майстерності колективу театру дозволяв взятися за твори шекспірівської драматургії, і розпочалась робота над постановкою однієї з кращих трагедій Шекспіра «Антоній і Клеопатра» [19, с. 4].

Директор маріупольського театру І. Клименко розповів кореспондентові «Приазовского рабочего» про гастрольне літо 1967 р. Іван Павлович зазначив, що театральна трупа міста знову побувала в західних областях України – Чернівецькій та Івано-Франківській. Глядачі з інтересом переглянули «Зикових» М. Горького, «Пастку» Е. Золя, «Собаку на сіні» і «Дурочку» Лопе де Вега, «Вдівця» А. Штейна і «Тяжке звинувачення» Л. Шейніна та ін. Гастролі завершилися традиційним творчим звітом у Донецьку. Щороку перед відкриттям сезону маріупольські актори виступали в обласному центрі [20, с. 4].

Таким чином, театральна справа Північного Приазов'я від другої половини 1940-х років відчула на собі ідеологічний тиск, контроль влади та розвивалася під гаслом соціалістичного реалізму. Але попри це і навіть перерву в стаціонарній діяльності у 1949 р., театральна культура міста продовжила свій розвиток завдяки гастрольним турам і унікальній творчості самодіяльних театральних гуртків Маріуполя. Упродовж 60-х років XX ст. у Маріуполі постав і розпочав роботу Обласний драматичний російський театр, що посприяло підйому творчої активності митців і пожвавленню театрального життя міста. Відкриття театру стало справжнім святом для маріупольців і було зумовлене загальноісторичним і культурним підґрунтям Приазов'я. Репертуар трупи складався з п'єс визначних російських, зарубіжних і радянських драматургів. При всій складності творчого життя, маріупольський театр намагався вносити в мистецтво подих новаторських пошуків, його режисери йшли важким, неторованим шляхом, поповнюючи репертуар сучасними, складними та сповненими суперечностей п'єсами, як і саме реальне життя людей.

Перспективи дослідження проблеми ми вбачаємо у виявленні нового фактичного матеріалу та об'єктивному висвітленні розвитку маріупольського театру. Запропоноване дослідження не вичерпує всіх питань, пов'язаних з театральним мистецтвом Маріуполя протягом 1946-1960-х рр., саме тому необхідність

продовження вивчення розглянутої в статті проблеми. Виявлені в результаті дослідження факти можуть стати основою для майбутнього аналізу феномену театральної культури Маріуполя і розкрити реґіональну специфіку культурно-мистецьких процесів України

1. **Дьякова О.** Нам – 125 / О. Дьякова // Театральная площадь. — 2004. — № 3. — март. — С. 5-6.
2. **Чуприк Л.Н.** Научная справка из истории Мариупольського театра / Л.Н. Чуприк // Архив Мариупольского краеведческого музея. Ф. 345. — Од. зб. 25-26. — Мариуполь, 1998. — 28 с.
3. **Буров С., Отченашенко С.** Из истории Мариупольського театра (Годы, события, имена) / С. Буров, С. Отченашенко. — Мариуполь : ЗАО «Газета «Приазовский рабочий», 2003. — 136 с.
4. **Заболотна В.** Театральна Україна в полудень віку: український драматичний театр 40–60-х років XX ст. / В. Заболотна // Нариси з історії театрального мистецтва України XX століття / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України — К. : Інтертехнологія, 2006. — С. 533-586.
5. Приазовский рабочий. — 1946. — № 158. — 21 дек. — С. 2.
6. **Ходырев А.С.** Город культуры, веселья и радости / А.С. Ходырев // Приазовский рабочий. — 1947. — № 1. — 1 ян. — С. 3.
7. Приазовский рабочий. — 1947. — № 139. — 11 ноября. — С. 1.
8. **Райгородецкий М.** Новые постановки госдрамтеатра / М. Райгородецкий // Приазовский рабочий. — 1948. — № 42. — 10 апреля. — С. 2.
9. **Негримовский М.** Выставки, вечера, концерты / М. Негримовский // Приазовский рабочий. — 1949. — № 154. — 24 дек. — С. 2.
10. Із постанови ЦК КП(б)У «Про репертуар драматичних і оперних театрів УРСР і заходи до його поліпшення» (жовтень 1946 р.) // Хрестоматія з історії України / [упорядн. : В.І. Гусєв, Г.І. Сургай]. — К. : Освіта, 1996. — С. 269-271.
11. **Лигачев А.** Будущее нашего города / А. Лигачев // Приазовский рабочий. — 1955. — № 14. — 2 февр. — С. 3.
12. Приазовский рабочий. — 1959. — № 132. — 4 ноября. — С. 4.
13. Приазовский рабочий. — 2007. — № 176. — 23 ноября. — С. 4.
14. Приазовский рабочий. — 1960. — № 134. — 5 ноября. — С. 4.
15. **Раввинов В.** Огни рамп / В. Раввинов // Приазовский рабочий. — 1961. — № 100. — 19 авг. — С. 4.
16. **Пухнаревич О.** Зритель аплодирует / О. Пухнаревич // Приазовский

рабочий. — 1961. — № 132. — 2 ноября. — С. 4.
17. **Козловский А.** Щедрость умных сердец / А. Козловский // Приазовский рабочий. — 1965. — № 12. — 28 янв. — С. 4.
18.і **Харабет Е.** Гастроли проходят успешно / Е. Харабет // Приазовский рабочий. — 1965. — № 108. — 9 июля. — С. 4.
19. Приазовский рабочий. — 1965. — № 184. — 23 окт. — С. 4.
20. Приазовский рабочий — 1967. — № 194. — 3 окт. — С. 4.

ANNOTATION

Olga Demidko. Future development of theatrical culture Mariupol (1946-1960). There were some features of the development of theatrical art in Mariupol studied during 1946-1960-s. And also there were different arrangements of Soviet government described, which were directed on the reconstitution of control over the theatre's business which was weakened during the war time. The main reasons which stopped the active actions from the side of Mariupol theatre were illuminated too, at the end of 1940- s. It was brought to life that despite of absence of professional theatre, the art culture of the city continued its developmental improvements due to the tours and unique art of amateur theatre circles and organizations concentrated in Mariupol. There was also the opening of District Drama Russian theatre lighted too, which over helped the art activity with its upgrade. The head tendencies of development of Mariupol theatre were analyzed brightly in 1960-s, as also creative searches of the director and its cast. The significant attention was paid to the features of repertoire, tour's activity, to the level of interest and attendance of Mariupol theatre by its citizens. The place of theatre in the cultural life of Mariupol audience was determined under the influence of periodical press.

Keywords: theatrical life, politics, culture. repertoire, tours.

АННОТАЦИЯ

Ольга Демидко. Пути развития театральной культуры Мариуполя (1946-1960-е гг.). Рассмотрены особенности развития театрального искусства Мариуполя в течение 1946-1960-х годов. Описаны мероприятия советской власти, направленные на восстановление контроля над театральным делом, ослабленного во время войны. Освещены причины прекращения деятельности мариупольского театра в конце 1940-х годов. Выявлено, что, несмотря на отсутствие профессионального театра, художественная культура города продолжила свое

развитие благодаря гастрольным турам и уникальному творчеству самодеятельных театральных кружков Мариуполя. Освещено открытие Областного драматического русского театра, который поспособствовал подъему творческой активности театральных деятелей города. Проанализированы основные тенденции развития мариупольского театра в 1960-е годы, творческие поиски режиссерского и актерского состава. Значительное внимание уделено особенностям репертуара, гастрольной деятельности, уровню заинтересованности и посещаемости театра мариупольцами. На основе периодической прессы определено место театра в культурной жизни жителей города.

Ключевые слова: театральная жизнь, политика, культура, репертуар, гастроли.